

#bodidirekten

@direktni: Adam, Aljoša, Andrej, Damir, Daniel, Erika, Franz, Gabriel, Giada, Ines, Jakob, Johanna, Julijan, Martin, Nicolò, Sanja, Svetlana, Veronica, Emil in Nicole

petek, 29. aprila 2022 | št. 31 | leto IV

mladi@primorski.eu

Vojni poročevalec, več kot le poklic

Ovjni v zadnjih tednih slišimo vsak dan. O njej beremo na spletu, v časopisih, sledimo ji na poročilih. Od kod pa izvirajo vse te dragocene informacije? Koliko se lahko nanje zanesemo?

Figura vojnega poročevalca igra zelo pomembno vlogo pri informiranju. Prav oni nam posredujejo informacije iz prve roke, neposredno iz krajev, v katerih je komunikacija pogosto namerno ali po naključju omejena. Poročevalci z vojnih žarišč pogosto tvegajo življenje, da lahko posredujejo svoje vsebine javnosti. Mnogi se sploh sprašujejo, zakaj bi novinar izbral tako nevarno delo.

Po mnenju novinarja Paola Bolana lahko začetek te vrste novinarstva zasledimo že pri starogrškem zgodovinarju Herodotu. Sam je romal iz kraja v kraj, da bi popisoval dogajanje v vojni med grškimi polisi in perzijskim cesarstvom. Vse do francoske revolucije in takoj po njej so informacije o vojnah prihajale od vojaških poveljnikov ali državnih organov, torej niso bile objektivne in so imele propagandistične cilje. Sama cenzura, kot je bila npr. Napoleonova, je še dodatno obračala informacije državi v prid. O pravem vojnem dopisniku v sodobnem pomenu pa lahko govorimo šele na sredini 19. stoletja z novinarjem Williamom Russlom. Bil je poročevalec časnika The Times in se je zanj oglašal iz krimske vojne. On je prvi pokrival vojno dogajanje kot oseba, ki ni bila udeležena v konfliktu, nepristransko in brez ideologije.

Znotraj vojnega poročevalstva obstaja pojem t. i. »embedded« ali »vključenega novinarstva«, kjer se novinarji priključujejo četam in sledijo vojaškemu dogajanju neposredno s fronte. Ta vrsta novinarstva ima svoje prednosti in slabosti. Prednost je zagotovo dejstvo, da je novinar povezan z vojsko neke države in ga mora ta varovati. Novinarji podpisujejo pogodbo z državno vojsko, v

okviru katere jim je zagotovljeno vojaško varovanje. Pisanje s fronte omogoča zelo podrobno opisovanje dogodkov, saj izhajajo iz lastne izkušnje. To lahko vojne okoliščine približa bralcem in omogoča boljše razumevanje vojne. Po drugi strani pa se tako novinarji navežejo na neko državo oz. oblast, se pravi da lahko slednja pogojuje njihovo poročanje in določi o čem lahko in o čem ne sme pisati.

Da bi jim zagotavljali večjo varnost in zaščito, lahko novinarji dostopajo do kraja konflikta le, ko se je ta polegel. Primorani so tudi podpisati prisego, da ne bodo širili informacij v korist nobene izmed strani. Novinar se poleg tega pogosto sooča s cenzuro ali celo avto-cenzuro. Države ne dovoljujejo vedno prostega prenosa informacij in pogosto omejujejo novinarjevo svobodo izražanja, a tudi osebno svobodo. Nekateri zakoni mednarodnega humanitarnega prava dodatno ščitijo časnikarje v vojnih okoliščinah. Poleg splošno veljavne zaščite, ki zadeva vse civiliste, so novinarji dodatno zaščiteni v prime-

ru, da padejo v sovražnikove roke in da jim ta omejuje osebno svobodo. V takem slučaju so v skladu z Ženevsko konvencijo novinarji obravnavani kot vojni ujetniki in zagotovljeni jim morajo biti stiki z družino, spodobne higijensko-zdravstvene razmere, možnosti iskanja pomoči in ukrepanja s posredovanjem nevladnih organizacij ter zasebnost. Problem je v tem, da teh mednarodnih zakonov pogosto ne spoštujejo. Po ocenah organizacije Novinarji brez meja (Reporters without borders) je med letoma 2010 in 2020 izgubilo življenje kar 990 vojnih poročevalcev. Po njihovih ocenah pa so za njih najnevarnejše dežele na Bližnjem vzhodu. Obstajajo tudi druge oblike zaščite za novinarje, kot so npr. zavarovanja. Ta so sicer izredno draga in uredništva ocenijo, da stane zavarovanje več kot novica in jih torej ne plačujejo. Za freelancerja bi to zavarovanje stalo približno 500 evrov na dan, kar je seveda nemogoča cena. Vojni novinarji imajo ogromno etično odgovornost in dolžnost, a tudi določene pravice, ki jih je treba spoštovati.

Vojno najbolje spoznamo na bojišču, pri razumevanju pa nam lahko pomaga tudi branje romanov. Klasiki, kot sta Pahorjeva *Nekropola* in Levijev *Ali je to človek* (Se questo è un uomo), nas verjetno nagovarjajo prav zato, ker ob opisu zgodovinskega konteksta jasno prikažejo občutke, ki jih lahko vsi razumemo. Roman je torej dober način, da spoznamo zgodovino. Ob spominu na boj za osvoboditev smo @direktovci sestavili seznam treh knjig, ki pripovedujejo o vojni, bojevanju in miru.

Slovenski pisatelj Vitomil Zupan v romanu *Menuet za kitaro* posreduje poseben pogled na življenje partizanov med narodnoosvobodilnim bojem. Pripoveduje namreč o življenju partizanov, noče prikazati junaškosti borcev, temveč zvičajnost, ki je v vojni marsikdaj potrebna. Gre za dve vzporedni zgodbi: potovanje po Španiji leta 1973 in obdobje druge svetovne vojne. Partizan Berk in nemški oficir Bitter obujata spomine na vojno. To ni le klasično dogajanje, ampak so zajeti tudi taki dogodki, o katerih pred Zupanom v vojni literaturi niso pisali. Dva dogajalna časa omogočata, da avtor vključi starejši in zrejši pogled

Vojno pomagajo razumeti tudi knjige

na vojno, v kateri se je bojeval sam. Italijanska vojna poročevalka in pisateljica Oriana Fallaci je v romanu *Neki človek* (Un uomo) opisala življenje grškega revolucionarja Alekosa Panagulis, s katerim je imela ljubezensko zvezo. Panagulis je živel v obdobju, ki ga verjetno malo poznamo, to je diktatura polkovnikov v Grčiji. Boril se je le za dve ideji: demokracijo in mir. Zaradi neuspelega poskusa atentata so ga zaprli v ječo. V romanu je opisano to obdobje, ki je bilo zanj zelo kruto. Veliko let je v ječi iskal moč, da bi preživel, trpel pa je hudo mučenje in bil ves čas na robu smrti. Po koncu diktature je poskušal uveljaviti svoje ideje, ki pa niso bile niti v skladu s politiko nove vlade. Avtorica nam pripoveduje o njegovem boju za preživetje, poskusu uveljavitve v politiki in tragičnem koncu, ki se je zgodil leta 1976, ko je umrl v zelo sumljivi prometni nesreči. Iz sodobne italijanske literature pa pred-

lagamo delo Gina Strade *Zeleni papagaji* (Pappagalli verdi), ki nosi podnaslov *Kronika vojnega kirurga*. Gino Strada je več let delal kot zdravnik na vojnih območjih, ob tem pa je zaslovel kot romanopisec in zaradi svoje filantropske dejavnosti. Sam je namreč ustanovil organizacijo Emergency, ki je danes dejavna na številnih vojnih prizoriščih. V zbirki spominov *Zeleni papagaji*, ki je prvič izšla leta 1999, pripoveduje o delu vojnega kirurga v Afriki, na Bližnjem vzhodu in v Jugoslaviji. Naslov se navezuje na poseben model mine, ki po obliki spominja na zeleno papigo. Obširno se posveča minam: avtor namreč obsoja to vrsto orožja, ki je glavni vzrok za smrt otrok v vojni.

realdonaldtrump: Čestitke premierju Janezu Janši.

robertglob_svboda: Dajmooooo! Kaka zmaga!!!

jjansa_sds: Ja, ja, čestitke novoizvoljenemu. Kaj? Da sem žalosten? Kje pa? Ne hecam se! Res!

viktor.orban: Janez, sedaj ne čakaj niti novca z Madžarske.

lepresidentemanuelmacron: Ajaj, sočustvujem. Kaj če me ne bi izvolili? Kaj bi počenjal ves dan?

marine_le_pen: Točno tako. Kaj bo z menoj zdaj?

giorgiameloniofficial: Pridi sem! Potrebovala bi par nasvetov ...

capitano_matteo_salvini: Giorgiaa?? Kaj delaš? Italijanska politika je na prvem mestu!

_ursulavonderleyen_eu: Zelo sem vesela.

zveza_partizanov: Tudi letos smo se osvobodili ...

diegofusaro.sophia: Koga? Zveze Nato? Ne bi rekel!

robert_von_plaz: Res! V Trst je prišla zelo »simpatična« ladja!

